Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24.01.1996, sp. zn. 4 To 948/95, ECLI:CZ:KSCB:1996:4.TO.948.1995.1

Číslo: 56/1996

Právní věta: Jednání pachatele, který využije omylu poškozené spočívajícího v tom, že jej považovala při ošetření v nemocnici za lékaře, a z toho důvodu strpěla z jeho strany osahávání na nahém těle a posléze i uvnitř přirození, naplňuje znaky trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. b) tr. zák.

Soud: Krajský soud v Českých Budějovicích

Datum rozhodnutí: 24.01.1996

Spisová značka: 4 To 948/95

Číslo rozhodnutí: 56

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Poškozování cizích práv

Předpisy: 140/1961 Sb. § 209 odst. 1 písm. b)

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 56

Jednání pachatele, který využije omylu poškozené spočívajícího v tom, že jej považovala při ošetření v nemocnici za lékaře, a z toho důvodu strpěla z jeho strany osahávání na nahém těle a posléze i uvnitř přirození, naplňuje znaky trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. b) tr. zák.

(Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 24. 1. 1996 sp. zn. 4 To 948/95)

Krajský soud v českých Budějovicích zrušil k odvolání státního zástupce rozsudek Okresního soudu v českých Budějovicích ze dne 6. 10. 1995 sp. zn. 5 T 417/93 a rozhodl tak, že obžalovaného K. L. uznal vinným trestným činem podle § 209 odst. 1 písm. b) tr. zák. a uložil mu trest.

Z odůvodnění:

Napadeným rozsudkem Okresního soudu v Českých Budějovicích byl obžalovaný K. Č. uznán vinným trestným činem útisku podle § 237 tr. zák. a odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na pět měsíců se zařazením do věznice s ostrahou podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. Finu se podle rozsudku dopustil tím, že dne 22. 6. 1993 krátce po 14.10 hod., kdy jako sanitář II. interního

oddělení Nemocnice III. typu v českých Budějovicích z pokynu lékaře odváděl z interního oddělení na psychiatrii pacientku P. S., zneužil jejího stavu vyvolaného požitím většího množství léků zn. Neurol, odvedl ji na služebnu pro sanitáře, kde jí pod záminkou provedení gynekologického vyšetření ukládal zaujímat různé polohy, a přitom ji osahával na nahém těle a vně i uvnitř přirození, což poškozená v domnění, že jde o lékařské vyšetření, strpěla.

Proti tomuto rozsudku podali v zákonné lhůtě odvolání okresní státní zástupce v Českých Budějovicích a obžalovaný. Okresní státní zástupce namítl, že správně zjištěný skutkový stav okresní soud nesprávně posoudil jako trestný čin útisku podle § 237 tr. zák., neboť obžalovaný zneužil psychického stavu poškozené, která nebyla schopna odporu, a bez jejího svobodného projevu vůle ji osahával na nahém těle i přirození a poškozená tedy byla omezena i v rozhodování v sexuální oblasti. Proto měl být pachatel uznán vinným trestným činem omezování osobní svobody podle § 231 odst. 1 tr. zák., kdy odpovídajícím trestem by byl nepodmíněný trest odnětí svobody v polovině zákonné trestní sazby.

Naproti tomu obžalovaný uvedl, že trestného činu se nedopustil, a proto by měl napadený rozsudek být zrušen a věc vrácena soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí, popřípadě by měl být zproštěn viny. Namítl, že poškozená jej nikdy v průběhu trestního řízení neidentifikovala jako pachatele trestného činu. Pachatele v přípravném řízení popsala jako mladého muže štíhlé postavy s divnou pletí. Vznesl výhrady k údajům ve zdravotní dokumentaci, které se týkaly propuštění poškozené z interního oddělení a jejího převzetí na psychiatrické oddělení Nemocnice v Českých Budějovicích. Svědecká výpověď MUDr. N. K. prokázala, že ještě před zahájením trestního stíhání byla poškozené ukázána šatna, kam měl obžalovaný přístup, a proto mohla snadno zařízení místnosti věrohodně ve své výpovědi popsat. Podle závěru znaleckého posudku poškozená v době činu trpěla poruchou poznávacích a ovládacích procesů a mechanismů v důsledku předchozího požití léků a mohlo u ní dojít ke zkreslení vnímaného reálného podnětu. Při přijetí na psychiatrické oddělení nebyly na poškozené shledány mimořádné známky rozrušení, a pokud první prohlášení o protispolečenském jednání bylo charakterizováno jako znásilnění, nebylo takové jednání prokázáno. Na prádle

z popisované místnosti, které bylo zkoumáno, byla biologickou expertizou zjištěna stopa spermatu vykazující skupinovou vlastnost B, přičemž u obžalovaného jde o skupinovou vlastnost O. Nebyl zajištěn žádný spolehlivý důkaz prokazující vinu obžalovaného a usvědčujícím důkazem je pouze výpověď poškozené, která se nacházela pod vlivem léků a v mrákotném stavu.

Krajský soud k podaným odvoláním přezkoumal zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku i správnost postupu řízení, které tomuto rozsudku předcházelo, a dospěl k těmto závěrům:

Soud prvního stupně v řízení, v němž byla dodržena procesní ustanovení zaručující uplatnění práv obhajoby, provedl veškeré potřebné a rozhodné důkazy, které náležitě zhodnotil jednotlivě i v jejich souhrnu, a dospěl k logickým a přesvědčivým závěrům v otázce zjištění skutkového stavu věci bez důvodných pochybností.

Svědecké výpovědi pracovníků nemocnice spolehlivě prokázaly, že to byl obžalovaný, který byl pověřen lékařem, aby poškozenou odvedl z interního oddělení na psychiatrii. Z tohoto oddělení ji také odváděl a byl to také obžalovaný, který tuto pacientku předával zdravotnickému personálu na psychiatrickém oddělení Nemocnice v českých Budějovicích. Není důvodu pochybovat o vyjádření znalců z oboru psychiatrie, kteří potvrdili, že podle údajů ve zdravotnické dokumentaci byla poškozená propuštěna z interního oddělení ve 14.10 hod. a přijata na psychiatrické oddělení v 15.20 hod. Ze svědecké výpovědi M. K. dále vyplývá, že tento svědek řekl obžalovanému v době, kdy měl obžalovaný odvést poškozenou na psychiatrii, že odchází pro lékařské výsledky do budovy biochemie, a obžalovaný tedy věděl, že tento svědek se po určitou dobu v místnosti služebny nebude nacházet.

Svědkyně MUDr. N. K. potvrdila, že zdravotní sestře sdělila matka poškozené, že její dcera měla být při převozu z interního oddělení na psychiatrické oddělení obtěžována. Popsala způsob, jakým s ní zřízenec zacházel. Popsala také zařízení místnosti, kam byla odvedena. Z této svědecké výpovědi vyplývá, že poškozená popsala zařízení místnosti, kam byla odvedena, ještě dříve, než jí byla tato místnost po oznámení celé události ukázána, a prvotní konkrétní údaje poškozené v podstatných rysech odpovídaly zařízení této místnosti.

Znalci z oboru psychologie a psychiatrie u poškozené nezjistili známky kvantitativních či kvalitativních poruch poznávacích procesů ani nepřátelské vztahy k obžalovanému a vyloučili u ní možnost halucinace. U poškozené mohlo dojít ke zkreslení vnímaného reálného podnětu, kdy požité léky měly vliv na kvalitu pozornosti, zapamatování, reagování, přizpůsobování, podřizování se, sugestibilitu a zpracování událostí, přičemž poškozená k vyhodnocení události dospěla až po odeznění intoxikace.

Již soud prvního stupně poukázal na pozitivní hodnocení osoby poškozené, která uvedla údaje o místnosti, kam byla zavedena, přičemž tyto údaje nemohla zjistit v době, kdy je uváděla svědkyně MUDr. N. K., jinak, než osobním zážitkem. Zavedení pacientky, která byla pod vlivem shora uvedeného léku, do místnosti sloužící pro sanitáře v době, kdy obžalovaný ji byl povinen odvést z interního oddělení na psychiatrické oddělení, nemohlo být motivováno jinou pohnutkou, než snahou zneužít psychický stav této dívky k sexuálně zaměřenému jednání. Pokud obžalovaný poukázal na skutečnost, že muže, který se proti ní dopustil sexuálně zaměřeného jednání, popisovala poškozená jako mladého muže štíhlejší postavy, je tato skutečnost zcela pochopitelná vzhledem k možnému zkreslení vnímaných reálných podnětů vlivem intoxikace, podstatné však je, že jediným mužem, který se tohoto jednání mohl dopustit, byl právě obžalovaný. Není také podstatné, že zajištěná stopa sperma tu má jinou skupinovou vlastnost, než o kterou jde u obžalovaného, nebol tato stopa mohla vzniknout kdykoli a žádné provedené důkazy neprokazují, že u pachatele došlo v době rozhodného jednání k ejakulaci.

Z těchto důvodů se krajský soud zcela ztotožnil se skutkovými závěry soudu prvního stupně.

Krajský soud však nesouhlasil s právními závěry okresního soudu. Sama poškozená, z jejíž výpovědi okresní soud plně vycházel, uvedla, že muž, který ji zavedl do místnosti, se jí zeptal, kdy měla naposledy pohlavní styk, což ji nezarazilo, neboť předpokládala, že jde o lékaře. Když odpověděla, že pohlavní styk dosud neměla, řekl jí, že jí nevěří a ověří si to. Pak jí přikázal, aby zaujímala různé polohy, osahával ji na nahém těle a vně i uvnitř přirození. Toto chování muže jí bylo podivné a začala plakat, přesto však byla stále přesvědčena, že jde o lékaře. Protože na další události si již svědkyně nepamatovala, lze vycházet pouze ze závěru, že poškozená se podrobila pokynům obžalovaného a nechala se osahávat pouze v důsledku mylného přesvědčení, že jde o lékaře, a tohoto jejího mylného přesvědčení si byl obžalovaný vědom.

Ustanovení hlavy osmé trestního zákona, týkající se trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti, chrání základní lidská práva, která jsou srovnatelná se zájmy člověka na životě a zdraví. Společnými znaky v řadě skutkových podstat této osmé hlavy jsou zejména prostředky, jimiž se negativně zasahuje do zájmů na ochraně svobody člověka a jeho lidské důstojnosti. Jde o různé způsoby nátlaku na vůli člověka, násilí, pohrůžku bezprostředního násilí, zneužití závislosti a podobně. Pokud jde o trestné činy omezování osobní svobody podle § 231 tr. zák., vydírání podle § 235 tr. zák., útisku podle § 237 tr. zák. a zneužití závislosti osoby podle § 243 tr. zák., je objektem těchto trestných činů osobní svoboda ve smyslu volného pohybu člověka, svobodného rozhodování člověka obecně. V případě všech těchto trestných činů však pachatelé pomocí fyzického či psychického nátlaku negativně působí na vůli člověka prostředky v těchto ustanoveních trestního zákona uvedenými. Nutí tak oběť trestného činu, aby v rozporu se svobodným rozhodováním v jakékoli oblasti života, popřípadě tedy i v oblasti intimních vztahů, něco trpěla, či proti své vůli aktivně činila.

V projednávané trestní věci však poškozená strpěla jednání obžalovaného pouze v důsledku svého omylu, že jde o lékařské vyšetření, a i v době, kdy jednání obžalovaného na ni negativně působilo a zdálo se jí podivným, vycházela z přesvědčení, že jde o jednání lékaře v rámci jejího vyšetření.

Krajský soud se neztotožnil s názorem soudu prvního stupně, že u obžalovaného nemůže jít o trestný čin poškozování cizích práv podle § 209 tr. zák., který argumentoval tak, že tímto ustanovením jsou chráněny především institucionalizované vztahy, jako např. sexuální soužití manželů, oprávnění státních orgánů, rodičovská práva a další.

Trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. a), b) tr. zák. se dopustí ten, kdo jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, že uvede někoho v omyl nebo využije něčího omylu. Tímto ustanovením jsou chráněna jiná než majetková práva jednotlivce, např. v oblasti vztahů rodinných, pracovních a podobně i práva právnických osob, kolektivních orgánů a podobně, jakož i práva státu. Toto ustanovení však také chrání i právo každého jednotlivce na volné a svobodné rozhodování v oblasti intimních vztahů, včetně rozhodnutí, za jakých okolností a kde se jednotlivec podrobí vyšetření, které je spojováno s obnažením těla vyšetřovaného, a jednáním, které mimo oblast lékařského vyšetření je jednáním zasahujícím do intimní sféry každého občana.

Protože obžalovaný, jak prokázaly provedené důkazy, využil omylu poškozené spočívajícího v tom, že pachatele považovala za lékaře a z tohoto důvodu strpěla jeho jednání, které považovala za lékařské vyšetření, posoudil krajský soud jednání obžalovaného jako trestný čin poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. b) tr. zák. Toto posouzení není přísnější, než trestný čin omezování osobní svobody podle § 231 odst. 1 tr. zák., pro který byla podána obžaloba, a proto krajský soud nebyl vázán ustanovením § 225 odst. 2 tr. ř.

Dále se Krajský soud v českých Budějovicích zabýval odůvodněním výroku o trestu.